

Înalta Curte de Casație și Justiție
COMPLETUL COMPETENT SĂ JUDECE RECURSUL ÎN INTERESUL LEGII

Decizie nr. 11/2015 din 25/05/2015

Dosar nr. 5/2015

Publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 522 din 14/07/2015

Iulia Cristina Tarcea - vicepreședintele Înaltei Curți de Casație și Justiție - președintele completului
Lavinia Curelea - președintele Secției I civile
Roxana Popa - președintele delegat al Secției a II-a civile
Ionel Barbă - președintele Secției de contencios administrativ și fiscal
Mirela Sorina Popescu - președintele Secției penale
Lavinia Dascălu - judecător la Secția I civilă
Carmen Georgeta Negrilă - judecător la Secția I civilă - judecător-raportor
Simona Lala Cristescu - judecător la Secția I civilă
Nina Ecaterina Grigoraș - judecător la Secția I civilă
Viorica Cosma - judecător la Secția I civilă
Eugenia Pușcașiu - judecător la Secția I civilă
Nela Petrișor - judecător la Secția a II-a civilă
Minodora Condoiu - judecător la Secția a II-a civilă
Ruxandra Monica Duță - judecător la Secția a II-a civilă
Rodica Dorin - judecător la Secția a II-a civilă - judecător-raportor
Ileana Izabela Dolache - judecător la Secția a II-a civilă
Adriana Chioseaua - judecător la Secția a II-a civilă
Liliana Vișan - judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Zoița Milășan - judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Viorica Trestianu - judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Simona Camelia Marcu - judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Carmen Magdalena Frumușelu - judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Gabriela Elena Bogasiu - judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal - judecător-raportor
Geanina Cristina Arghir - judecător la Secția penală
Rodica Aida Popa - judecător la Secția penală

Completul competent să judece recursul în interesul legii este legal constituit în conformitate cu dispozițiile art. 516 alin. (2) din Codul de procedură civilă raportat la art. 27² alin. (2) lit. b) din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu modificările și completările ulterioare.

Ședința este prezidată de doamna judecător Iulia Cristina Tarcea, vicepreședintele Înaltei Curți de Casație și Justiție.

Procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție este reprezentat de doamna Antonia Constantin, procuror-șef adjunct al Secției judiciare.

La ședința de judecată participă magistratul-asistent Ileana Peligrad din cadrul Secției a II-a civile a Înaltei Curți de Casație și Justiție, desemnat pentru această cauză în conformitate cu dispozițiile art. 27² din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu modificările și completările ulterioare.

Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul competent să judece recursul în interesul legii a luat în examinare recursul în interesul legii formulat de Colegiul de conducere al Curții de Apel Ploiești cu privire la modul de recalculare a drepturilor la pensie potrivit Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 4/2005 privind recalcularea pensiilor din sistemul public, provenite din fostul sistem al asigurărilor sociale de stat, aprobată cu modificări prin Legea nr. 78/2005, cu modificările și completările ulterioare, și Hotărârii Guvernului nr. 1.550/2004 privind efectuarea operațiunilor de evaluare

în vederea recalcularii pensiilor din sistemul public, stabilite în fostul sistem al asigurărilor sociale de stat potrivit legislației anterioare datei de 1 aprilie 2001, în conformitate cu principiile Legii nr. 19/2000, cu modificările și completările ulterioare, cu luarea în considerare a unui stagiul de cotizare de 20 de ani, potrivit dispozițiilor art. 14 din Legea nr. 3/1977 privind pensiile de asigurări sociale de stat și asistență socială, cu modificările și completările ulterioare, respectiv de 30 de ani, potrivit art. 8, persoanelor pensionate înainte de intrarea în vigoare a Legii nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările și completările ulterioare, pornind de la modul de interpretare a dispozitivului și considerentelor Deciziei nr. 40 din 22 septembrie 2008 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, date în recursul în interesul legii.

După prezentarea referatului cauzei, constatând că nu mai sunt chestiuni prealabile de discutat sau excepții de invocat, președintele completului, doamna judecător Iulia Cristina Tarcea, vicepreședintele Înaltei Curți de Casație și Justiție, acordă cuvântul doamnei Antonia Constantin, procuror-șef adjunct al Secției judiciare din cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

Reprezentantului procurorului general învederează că, în interpretarea și aplicarea art. 2 alin. (1) și art. 4 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005, aprobată cu completări prin Legea nr. 78/2005, cu modificările și completările ulterioare, și a art. 2 alin. (3) și (4) din Normele metodologice de evaluare a pensiilor din sistemul public, stabilite în fostul sistem al asigurărilor sociale de stat potrivit legislației anterioare datei de 1 aprilie 2001, în vederea recalcularii în conformitate cu principiile Legii nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările și completările ulterioare, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 1.550/2004, cu modificările și completările ulterioare, pentru persoanele ale căror drepturi de pensie s-au deschis în perioada 1 iulie 1977-31 martie 2001, care au lucrat efectiv 20 de ani în grupa I de muncă sau 25 de ani în grupa II de muncă, stagiul de cotizare utilizat la recalculearea pensiei este această vechime efectivă, prevăzută de art. 14 alin. 1 din Legea nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare, în vigoare la data deschiderii drepturilor.

Președintele completului, doamna judecător Iulia Cristina Tarcea, constatând că nu mai sunt alte completări, chestiuni de invocat sau întrebări de formulat din partea membrilor completului, a declarat dezbaterile închise, iar completul de judecată a rămas în pronunțare asupra recursului în interesul legii.

ÎNALTA CURTE,

deliberând asupra recursului în interesul legii, a constatat următoarele:

1. Problema de drept ce a generat practica neunitară. Calificarea obiectului recursului în interesul legii

În conținutul memoriului prin care s-a promovat prezentul recurs în interesul legii, problema de drept soluționată în mod neunitar de către instanțele de judecată a fost formulată de către autorul sesizării astfel: "dacă în cazul persoanelor pensionate înainte de intrarea în vigoare a Legii nr. 19/2000 și care se încadrează în dispozițiile art. 14 din Legea nr. 3/1977 (în sensul că au beneficiat de reducerea vârstei de pensionare proporțional cu perioadele în care au lucrat în grupa I sau a II-a de muncă), punctajul anual se determină prin împărțirea numărului total de puncte realizat la numărul de 20 de ani (în cazul în care au lucrat în grupa I) sau la numărul de 25 de ani (pentru cei care au desfășurat activitate în grupa a II-a de muncă) sau împărțirea se face la 30 (cifra ce reprezintă stagiul general de cotizare prevăzut de art. 8 alin. 1 din Legea nr. 3/1977 pentru bărbați) sau la 25 (cifra ce reprezintă stagiul general de cotizare prevăzut de art. 8 alin. 1 din Legea nr. 3/1977 pentru femei)".

S-a mai arătat, în cuprinsul memoriului, că această controversă a existat și anterior în practică, după intrarea în vigoare a Legii nr. 19/2000, cu modificările și completările ulterioare, care, prin art. 43 alin. (1), reglementează determinarea punctajului mediu anual pentru un stagiul de cotizare de 20 de ani.

Totodată, prin Decizia nr. 40/2008, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție în recurs în interesul legii, s-a stabilit, cu certitudine, că pentru persoanele pensionate în baza Legii nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare, stagiul de cotizare, în vederea determinării punctajului mediu anual, este cel în vigoare la data pensionării.

Aparenta contradicție dintre dispozitivul și considerentele acestei decizii pronunțate în recurs în interesul legii a determinat scindarea în continuare a practicii și conturarea a două opinii diferite, susținute fiecare prin jurisprudența unor curți de apel.

În identificarea problemei de drept ce face obiectul prezentei cauze, Înalta Curte de Casație și Justiție reține că,

potrivit art. 514 din Codul de procedură civilă, "pentru a se asigura interpretarea și aplicarea unitară a legii de către toate instanțele judecătorești, procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, din oficiu sau la cererea ministrului justiției, Colegiul de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție, colegiile de conducere ale curților de apel, precum și Avocatul Poporului au îndatorirea să ceară Înaltei Curți de Casație și Justiție să se pronunțe asupra problemelor de drept care au fost soluționate diferit de instanțele judecătorești".

Ca atare, obiectul sesizării cu soluționarea unui recurs în interesul legii nu poate privi decât o dispoziție legală care a fost interpretată și aplicată în mod neunitar, așadar o problemă de drept soluționată în mod diferit de către instanțele judecătorești.

Or, astfel cum se constată din formularea autorului sesizării, nu se indică textul sau normele legale a căror interpretare și aplicare a fost soluționată de instanțe în mod neunitar, iar generarea unei practici neunitare decurgând din aplicarea Deciziei nr. 40/2008, dată de Secțiunile Unite ale Înaltei Curți de Casație și Justiție în soluționarea unui recurs în interesul legii, nu poate fi reținută ca temei viabil al declanșării mecanismului de unificare a practicii prin promovare a unui recurs în interesul legii, având în vedere că o astfel de decizie interpretativă nu reprezintă o dispoziție legală susceptibilă de interpretare, ci, în condițiile art. 330⁷ alin. 4 din Codul de procedură civilă din 1865 (sub imperiul căruia a fost pronunțată), se reglementează doar efectul obligatoriu pentru instanțele judecătorești al dezlegării date problemelor de drept judecate (efect al oricărei hotărâri judecătorești), astfel încât, în practica judiciară ulterioară publicării ei în Monitorul Oficial al României, aceasta este susceptibilă doar de aplicare, iar nu și de interpretare.

În plus, o decizie pronunțată în interesul legii nu poate constitui temei juridic (causa debendi) al unei cereri de chemare în judecată, ci doar norma sau normele juridice ce au fost supuse interpretării prin recursul în interesul legii pot constitui cauza juridică a unor acțiuni ulterioare, astfel încât, în procesul de aplicare a legii, instanțele vor porni de la interpretarea unitară și obligatorie dată prin recursul în interesul legii, fără a mai putea proceda la o interpretare proprie.

Prin urmare, este necesară identificarea dispozițiilor legale a căror aplicare a generat practica neunitară ce a prilejuit promovarea acestui recurs în interesul legii.

Din lectura anexelor sesizării cu prezentul recurs în interesul legii reiese că problema de drept enunțată ca fiind soluționată diferit de instanțe privește procesul de recalculare a pensiilor din sistemul public, provenite din fostul sistem al asigurărilor sociale de stat, adoptat prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005, aprobată cu completări prin Legea nr. 78/2005, cu modificările și completările ulterioare, proces precedat de o operațiune de evaluare în vederea recalculării pensiilor din sistemul public, stabilite în fostul sistem al asigurărilor sociale de stat potrivit legislației anterioare datei de 1 aprilie 2001, în conformitate cu principiile Legii nr. 19/2000, cu modificările și completările ulterioare, procedură aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 1.550/2004, cu modificările și completările ulterioare.

În concret, textele a căror interpretare și aplicare au generat practică neunitară sunt următoarele: art. 2 alin. (1), art. 4 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005 privind recalcularea pensiilor din sistemul public, provenite din fostul sistem al asigurărilor sociale de stat, aprobată cu completări prin Legea nr. 78/2005, cu modificările și completările ulterioare, coroborate cu art. 2 alin. (1) și (3) din anexa la Hotărârea Guvernului nr. 1.550/2004, cu modificările și completările ulterioare, prin care au fost aprobate normele metodologice de evaluare a pensiilor din sistemul public, stabilite în fostul sistem al asigurărilor sociale de stat potrivit legislației anterioare datei de 1 aprilie 2001, în vederea recalculării în conformitate cu principiile Legii nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările și completările ulterioare.

Astfel, art. 2 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005, aprobată cu completări prin Legea nr. 78/2005, cu modificările și completările ulterioare, prevede:

"(1) Recalcularea prevăzută la art. 1 se efectuează prin determinarea punctajului mediu anual și a cuantumului fiecărei pensii, cu respectarea prevederilor Legii nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările și completările ulterioare, precum și a prevederilor prezentei ordonanțe de urgență."

Potrivit art. 4 alin. (1) din același act normativ:

"(1) Determinarea punctajului mediu anual și a cuantumului fiecărei pensii se face pe baza datelor, elementelor și informațiilor din documentațiile de pensie aflate în păstrarea caselor teritoriale de pensii, cu respectarea prevederilor Hotărârii Guvernului nr. 1.550/2004 privind efectuarea operațiunilor de evaluare în vederea recalculării pensiilor din sistemul public, stabilite în fostul sistem al asigurărilor sociale de stat potrivit legislației anterioare datei de 1 aprilie 2001, în conformitate cu principiile Legii nr. 19/2000."

Art. 2 alin. (1) și (3) din anexa la Hotărârea Guvernului nr. 1.550/2004, cu modificările și completările ulterioare, prevăd:

"(1) Stagiul complet de cotizare utilizat la determinarea punctajului mediu anual reprezintă vechimea integrală în muncă prevăzută de legislația în vigoare la data deschiderii dreptului la pensia de care persoana beneficiază sau care i se cuvine la data începerii operațiunilor de evaluare.

.....

(3) Pentru persoanele ale căror drepturi de pensie s-au deschis în intervalul 1 iulie 1977-31 martie 2001, stagiul complet de cotizare utilizat la determinarea punctajului mediu anual va fi cel reglementat de Legea nr. 3/1977." În urma acestor operațiuni legale de recalculare a dreptului la pensie pentru cei cărora li s-a deschis acest drept în intervalul 1 iulie 1977-31 martie 2001 (sub imperiul legislației anterioare, Legea nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare - dreptul comun în materie), instanțele judecătorești învestite cu soluționarea fie a unor contestații formulate împotriva deciziilor prin care se stabilea punctajul mediu anual prin recalcularea prevăzută de Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005, aprobată cu completări prin Legea nr. 78/2005, cu modificările și completările ulterioare, precum și cuantumul pensiei cuvenite în urma recalculării, fie cu acțiuni calificate ca fiind cereri în obligație de a face (îndreptarea erorilor săvârșite prin recalculare) ori cereri de revizuire a dreptului la pensie în temeiul legii noi - art. 107 alin. (1) și (2) din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările și completările ulterioare - au dat o interpretare neunitară dispozițiilor anterior menționate cu referire la stagiul complet de cotizare reglementat de Legea nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare, utilizat la determinarea punctajului mediu anual, în special cu privire la cei care au lucrat în grupa I și grupa a II-a de muncă sub imperiul Legii nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare.

Astfel, în cazul persoanelor pensionate înainte de intrarea în vigoare a Legii nr. 19/2000, cu modificările și completările ulterioare, și care se încadrau în dispozițiile art. 14 din Legea nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare (care și-au desfășurat activitatea în grupe superioare de muncă), unele instanțe s-au raportat la un stagiul complet de cotizare de 30 de ani (pentru bărbați) și 25 ani (pentru femei), conform art. 8 alin. (1) din Legea nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare, în timp ce alte instanțe s-au raportat la un stagiul complet de cotizare de 20 de ani (în cazul celor care au lucrat în grupa I de muncă) și, respectiv, de 25 de ani (pentru situația celor care au lucrat în grupa a II-a de muncă).

În consecință, se apreciază că prezentul recurs în interesul legii vizează interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 2 alin. (1), art. 4 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005 privind recalcularea pensiilor din sistemul public, provenite din fostul sistem al asigurărilor sociale de stat, aprobată cu completări prin Legea nr. 78/2005, cu modificările și completările ulterioare, coroborate cu prevederile art. 2 alin. (1) și (3) din anexa la Hotărârea Guvernului nr. 1.550/2004, cu modificările și completările ulterioare, prin care au fost aprobate Normele metodologice de evaluare a pensiilor din sistemul public, stabilite în fostul sistem al asigurărilor sociale de stat potrivit legislației anterioare datei de 1 aprilie 2001, în vederea recalculării în conformitate cu principiile Legii nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările și completările ulterioare.

2. Examenul jurisprudențial

În urma verificării jurisprudenței la nivelul întregii țări, s-a constatat că nu există un punct de vedere unitar cu privire la interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 2 alin. (1), art. 4 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005 privind recalcularea pensiilor din sistemul public, provenite din fostul sistem al asigurărilor sociale de stat, aprobată cu completări prin Legea nr. 78/2005, cu modificările și completările ulterioare, coroborate cu prevederile art. 2 alin. (1) și (3) din anexa la Hotărârea Guvernului nr. 1.550/2004, cu modificările și completările ulterioare, prin care au fost aprobate Normele metodologice de evaluare a pensiilor din sistemul public, stabilite în fostul sistem al asigurărilor sociale de stat potrivit legislației anterioare datei de 1 aprilie 2001, în vederea recalculării în conformitate cu principiile Legii nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările și completările ulterioare.

3. Soluțiile pronunțate de instanțele judecătorești

3.1. Într-o primă orientare jurisprudențială, majoritară (fiind atașate spre ilustrare 31 de hotărâri judecătorești), s-a reținut, în esență, că la stabilirea punctajului mediu anual recalculat trebuia utilizat stagiul de cotizare de 20 de ani pentru persoanele încadrate în grupa I de muncă și, respectiv, de 25 de ani pentru persoanele încadrate în grupa a II-a de muncă, în temeiul art. 14 din Legea nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare.

În motivarea acestor hotărâri judecătorești, s-a apreciat că, în astfel de cauze, sunt incidente dispozițiile art. 2 alin. (1) și alin. (3) din Normele metodologice cuprinse în anexa la Hotărârea Guvernului nr. 1.550/2005, cu modificările și completările ulterioare, și ale art. 14 alin. (1) și (3) din Legea nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare.

Astfel, din coroborarea prevederilor menționate, rezultă că stagiul complet de cotizare utilizat la determinarea punctajului mediu anual este echivalent cu vechimea în muncă necesară pentru deschiderea dreptului la pensie, vechime prevăzută de art. 14 alin. (3) raportat la art. 14 alin. (1) din Legea nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare.

Totodată, interpretându-se dispozițiile art. 14 din Legea nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare, s-a considerat că legiuitorul nu a urmărit doar reducerea vârstei de pensionare a salariaților care au prestat activități în grupele I și a II-a de muncă, în condițiile descrise în acest text lege, ci și reducerea vechimii totale de muncă necesare pentru pensionare, așadar, și a stagiului de cotizare.

Acest punct de vedere este susținut prin hotărâri judecătorești provenind de la: Curtea de Apel Constanța (Decizia nr. 116/AS/30.09.2014; Decizia nr. 487/AS/16.10.2012; Decizia nr. 500/AS/16.10.2012; Decizia nr. 270/AS/II.10.2011; Decizia nr. 218/AS/8.06.2010); Curtea de Apel Târgu Mureș (Decizia nr. 103/A/13.02.2014); Curtea de Apel Pitești (Decizia nr. 1.487/2012; Decizia nr. 704/2014; Decizia nr. 202/2014; Decizia nr. 317/2014; Decizia nr. 104/2014, Decizia nr. 1.487/2012); Curtea de Apel București (Decizia nr. 5.856/2011; Decizia nr. 286/2014; Decizia nr. 4.553/2013; Decizia nr. 1.300/2012; Decizia nr. 575/2012; Decizia nr. 229/2013; Decizia nr. 2.609/2011; Decizia nr. 7.249/2011; Decizia nr. 4.740/2013; Decizia nr. 7.755/2011; Decizia nr. 4.075/2011); Curtea de Apel Oradea (Decizia nr. 899/2012; Decizia nr. 4.069/2013; Decizia nr. 69/2014; Decizia nr. 205/2014; Decizia nr. 4.412/2012; Decizia nr. 2.876/2013), Curtea de Apel Brașov (Decizia nr. 535/2011; Decizia nr. 1.487/2011).

3.2. Într-o a doua orientare jurisprudențială (ilustrată printr-un număr mai mic de hotărâri judecătorești, respectiv 20), se susține că s-au avut în vedere considerentele Deciziei Înaltei Curți de Casație și Justiție nr. 40/2008 date în recursul în interesul legii, apreciindu-se că au fost stabilite în mod corect drepturile de pensie ale persoanelor pensionate sub imperiul Legii nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare, în urma recalculării pensiei din sistemul public, prin luarea în considerare a unui stagiul complet de cotizare de 30 de ani, potrivit dispozițiilor art. 8 din Legea nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare.

Potrivit acestei opinii, reglementarea prevăzută în art. 14 din Legea nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare, nu este de natură a modifica stagiul complet de cotizare pentru persoanele care au lucrat în grupa I sau a II-a de muncă, ci oferă acestora doar beneficiul acordării unor drepturi specifice la momentul pensionării (reducerea vârstei de pensionare și acordarea unei vechimi în muncă echivalente, mai mare decât cea efectiv lucrată).

S-a apreciat că nu trebuie confundată vechimea în muncă cu facilitățile prevăzute de art. 14 din Legea nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare, text care nu poate fi interpretat și în sensul reducerii stagiului complet de cotizare, întrucât stagiul de cotizare în baza Legii nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare, în nicio situație, nu este mai mic de 30 de ani.

A fost atașată jurisprudență în acest sens: Curtea de Apel Suceava (Sentința nr. 705/2012, irevocabilă prin nerecurare); Curtea de Apel Cluj (Decizia nr. 1.623/2007; Decizia nr. 5.686/2010); Curtea de Apel Timișoara (Decizia nr. 842/2010); Curtea de Apel Galați (Decizia nr. 1.439/2012; Tribunalul Galați - Sentința nr. 568/2014; Sentința nr. 351/2014; Sentința nr. 342/2014; Sentința nr. 573/2014; Tribunalul Brăila - Sentința nr. 129/2010 și Sentința nr. 169/2010); Curtea de Apel Bacău (Decizia nr. 1.038/2010; Decizia nr. 1.181/2010); Curtea de Apel Brașov (Decizia nr. 751/2010, Decizia nr. 1.701/2013; Decizia nr. 1.770/2013; Decizia nr. 883/2013); Curtea de Apel Ploiești (Decizia nr. 966/2014; decizia nr. 195/2013); Curtea de Apel Oradea (Decizia nr. 899/2012).

Celelalte hotărâri judecătorești atașate memoriului de recurs în interesul legii, care nu se regăsesc în enumerările anterioare, nu au fost pronunțate în această materie, ci au privit fie drepturi la pensie stabilite în temeiul legii ulterioare (Legea nr. 19/2000, cu modificările și completările ulterioare), iar nu în baza Legii nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare, astfel încât nu au intrat în procedura de recalculare prevăzută de Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005, aprobată cu completări prin Legea nr. 78/2005, cu modificările și completările ulterioare - Sentința nr. 1.693/2009 a Tribunalului Galați și Decizia nr. 1.091/2010 a Curții de Apel Brașov, fie acordarea unor alte facilități în temeiul Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 100/2008 pentru completarea Legii nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, aprobată prin Legea nr. 154/2009, (punctaj suplimentar pentru activități desfășurate în grupa I de muncă începând cu 1 octombrie 2008) - Decizia nr. 5.686/2010 a Curții de Apel Cluj.

4. Opinia Colegiului de Conducere al Curții de Apel Ploiești

Colegiul de Conducere al Curții de Apel Ploiești învederează că problema supusă analizei prin prezentul recurs în interesul legii este în continuare de actualitate și prezintă interes chiar în condițiile aplicării Legii nr. 263/2010, cu modificările și completările ulterioare (în vigoare din 1 ianuarie 2011), pentru considerentul că, pe rolul instanțelor, se găsesc litigii prin care persoane pensionate în perioada de incidență a prevederilor Legii nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare, solicită să se constate că au lucrat, în diferite perioade, în condiții care se încadrează în grupa I sau a II-a de muncă.

S-a mai arătat că, ulterior stabilirii acestor drepturi, cu ocazia recalculării drepturilor de pensie, în mod constant casele de pensii au făcut aplicarea dispozițiilor art. 8 din Legea nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare, și au stabilit un stagiul complet de cotizare de 30 de ani, iar instanțele sunt învestite cu soluționarea contestațiilor formulate împotriva unor astfel de decizii prin care se solicită raportarea la un stagiul complet de cotizare de 20 de ani.

De asemenea, potrivit art. 107 alin. (1) din Legea nr. 263/2010, cu modificările și completările ulterioare, pensia poate fi revizuită prin adăugarea veniturilor și/sau stagiilor de cotizare prevăzute de lege, nevalorificate la stabilirea acesteia.

Pentru situațiile născute sub imperiul legii vechi, așa cum s-a stabilit cu valoare de principiu prin Decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție nr. 40/2008, se aplică normele legale existente la data deschiderii drepturilor la pensie, astfel că aplicabilitatea art. 14 sau a art. 8 din Legea nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare, cu privire la stagiul complet de cotizare este, în continuare, actuală.

Deși Curtea de Apel Ploiești a invocat practica unitară în sensul celei de-a doua orientări jurisprudențiale, Colegiul de conducere, autor al sesizării, nu opinează asupra soluției ce urmează a se pronunța în prezentul recurs în interesul legii.

5. Jurisprudența Curții Constituționale

Curtea Constituțională a fost sesizată în numeroase rânduri cu soluționarea unor excepții de neconstituționalitate a diferitelor prevederi ale Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 4/2005, aprobată cu completări prin Legea nr. 78/2005, cu modificările și completările ulterioare, care însă au fost respinse, așa cum rezultă din Decizia nr. 57/2006 prin care s-a examinat constituționalitatea dispozițiilor art. 2 alin. (2) și art. (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005, aprobată cu completări prin Legea nr. 78/2005, cu modificările și completările ulterioare; Decizia nr. 735/2006 privind respingerea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 1 și art. 4 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005, aprobată cu completări prin Legea nr. 78/2005, cu modificările și completările ulterioare; Decizia nr. 736/2006 privind neconstituționalitatea dispozițiilor pot. IV din anexa la Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005, aprobată cu completări prin Legea nr. 78/2005, cu modificările și completările ulterioare; Decizia nr. 88/2007 de respingere a excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 4/2005, aprobată cu completări prin Legea nr. 78/2005, cu modificările și completările ulterioare; Decizia nr. 1.006/2008 de respingere a excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 6 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005, aprobată cu completări prin Legea nr. 78/2005, cu modificările și completările ulterioare; Decizia nr. 1.073/2008 de respingere a excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 4 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005, aprobată cu completări prin Legea nr. 78/2005, cu modificările și completările ulterioare; Decizia nr. 1.126/2008 privind respingerea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 2 alin. (2) și art. 3 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005, aprobată cu completări prin Legea nr. 78/2005, cu modificările și completările ulterioare; Decizia nr. 1.300/2010 prin care s-a respins excepția de neconstituționalitate a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 4/2005, aprobată cu completări prin Legea nr. 78/2005, cu modificările și completările ulterioare; Decizia nr. 1.314/2010 prin care a fost, de asemenea, respinsă excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 1 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005, aprobată cu completări prin Legea nr. 78/2005, cu modificările și completările ulterioare.

Având în vedere că, prin Decizia Plenumului Curții Constituționale nr. 1 din 17 ianuarie 1995, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 16 din 26 ianuarie 1995 privind obligativitatea deciziilor sale pronunțate în cadrul controlului de constituționalitate, s-a reținut că "puterea de lucru judecat ce însoțește actele jurisdicționale, deci și deciziile Curții Constituționale, se atașează nu numai dispozitivului, ci și considerentelor pe care se sprijină acesta", este util a se enunța anumite considerente ale acestor decizii (prin care se confirmă constituționalitatea normelor analizate) ce interesează din perspectiva problemei de drept ce se impune a fi dezlegată prin acest recurs în interesul legii.

Astfel, prin considerentele deciziilor enumerate s-a confirmat aplicabilitatea principiului *tempus regit actum* cu referire la condițiile prevăzute de legea în vigoare la data nașterii dreptului la pensie; de exemplu, prin Decizia nr. 57/2006, Curtea Constituțională a observat "că modificările succesive ale legislației fac ca beneficiarii drepturilor de asigurări sociale să obțină valori diferite, în raport cu legislația care a fost în vigoare la data stabilirii drepturilor lor".

Același principiu este reiterat și în considerentele Deciziei Curții Constituționale nr. 735/2006 potrivit căreia "este evident că aceste dispoziții legale (ale Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 4/2005, aprobată cu completări prin Legea nr. 78/2005, cu modificările și completările ulterioare) vizează trecutul, pentru că vechimea în muncă, respectiv stagiul de cotizare au fost realizate în perioadele anterioare intrării lor în vigoare. Cu toate acestea, Curtea constată că efectele acestor texte de lege se produc în viitor, noile cuanțumuri ale pensiilor recalculate fiind valabile numai pentru viitor. (...) Potrivit dispozițiilor art. 180 alin. (7) din Legea nr. 19/2000, în orice situație în care din operațiunile de recorelare sau recalculare a pensiilor anterior stabilite ar rezulta un cuanțum mai mic decât cel aflat în plată se menține cuanțumul avantajos."

Prin Decizia nr. 1.073/2008, instanța constituțională a reținut că: "Legiutorul are libertatea să stabilească drepturile de asigurări sociale cuvenite, condițiile și criteriile de acordare a acestora, modul de calcul și cuanțumul lor valoric, în raport cu posibilitățile create prin resursele financiare disponibile, și să le modifice în concordanță cu schimbările ce se produc în resursele economico-financiare. Prin urmare, situația diferită în care se află cetățenii în funcție de reglementarea aplicabilă potrivit principiului *tempus regit actum* nu poate fi privită ca o încălcare a dispozițiilor constituționale care consacră egalitatea în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și discriminări, și nici a celor care consacră dreptul la pensie.

În plus, Curtea constată că o soluție contrară celei criticate de autorul excepției, prin care legea ar schimba condițiile privind stagiul de cotizare existente la data deschiderii dreptului la pensie, ar avea semnificația unei încălcări a principiului neretroactivității legii, contravenind astfel art. 15 alin. (2) din Constituție."

6. Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului și a Curții de Justiție a Uniunii Europene

La nivelul celor două instanțe europene nu s-a identificat jurisprudența relevantă care să vizeze în mod direct problema de drept supusă analizei, în condițiile în care recalcularea dispusă prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005, aprobată cu completări prin Legea nr. 78/2005, cu modificările și completările ulterioare, nu putea avea efectul diminuării cuanțumului pensiei aflate în plată, pensii stabilite în condițiile legislației anterioare datei de 1 aprilie 2001 (data intrării în vigoare a Legii nr. 19/2000, cu modificările și completările ulterioare), așadar, în perioada de activitate a Legii nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare (1 iulie 1977-31 martie 2001), premisă ce ar fi putut antrena invocarea unei vătămări din perspectiva drepturilor omului (cum s-a întâmplat în cazul reducerii pensiilor speciale dispuse prin Legea nr. 119/2010 privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor, cu modificările ulterioare).

În acest context se impune precizarea că, date fiind dispozițiile art. 180 alin. (7) din Legea nr. 19/2000, cu modificările și completările ulterioare (menținerea în plată a cuanțumului mai avantajos al pensiei în cazul în care în urma recalculării ar rezulta un cuanțum mai mic decât cel aflat în plată), nu ar intra în discuție o "ingerință" a statului prin legislația adoptată ulterior deschiderii dreptului la pensie, circumscrisă în mod necesar unui scop legitim, de utilitate publică și justului echilibru între interesul general și cel particular, din perspectiva dispozițiilor art. 1 din Protocolul 1 adițional la Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

De altfel, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut în jurisprudența sa că: "Orice intervenție a unei autorități publice în respectarea liniștii posesii poate fi justificată numai dacă servește unui interes legitim public (sau general). Datorită cunoașterii directe a societății lor și a nevoilor sale, autoritățile naționale sunt, în principiu, mai bine plasate decât judecătorul internațional pentru a decide ce înseamnă «în interes public». Conform sistemului de protecție stabilit prin Convenție, este astfel în sarcina autorităților naționale să efectueze prima evaluare cu privire la existența unei probleme de interes public, adoptând măsuri care să interfereze cu exercitarea pașnică a dreptului. Noțiunea de interes public este în mod necesar extensivă. În special, decizia de adoptare a legislației referitoare la beneficiile asigurărilor sociale va implica de obicei luarea în considerare a chestiunii economice și sociale. Curtea consideră normal ca limitele aprecierii disponibile legislaturii pentru implementarea politicilor sociale și economice trebuie să fie largi și să respecte hotărârea legiutorului cu privire la ce este «în interesul public», cu excepția cazului când acea hotărâre este vădit fără fundament rezonabil" (paragraful 59 din Cauza *Wieczorek c. Polonia* din 8 decembrie 2009).

Pe de altă parte, în decizia de inadmisibilitate dată în Cauza *Ana Maria Frimu împotriva României* din 7 februarie 2012 (paragrafele 44 și 45), Curtea Europeană a Drepturilor Omului a considerat că "diminuarea pensiilor reclamantelor, deși substanțială, constituia o modalitate de a integra aceste pensii în sistemul general de pensii prevăzut de Legea nr. 19/2000, pentru a obține echilibrul bugetar și de a corecta disparitățile existente între diferitele sisteme. După exemplul Curții Constituționale, Curtea estimează că aceste motive nu ar putea fi considerate nerezonabile sau disproporționate", ținându-se seama și de faptul că reforma sistemelor de pensii nu a avut efect retroactiv și nu a adus atingere drepturilor la prestații sociale dobândite în temeiul contribuțiilor plătite în timpul anilor de activitate."

7. Opinia procurorului general

În punctul de vedere exprimat, în primul rând, s-a apreciat că problema de drept înțeleasă, fie ca obiect, fie drept cauză a recursului în interesul legii, nu își află originea în dispoziții legale interpretate și aplicate neunitar de instanțele de judecată, ci în modalitatea în care în practica judiciară s-a făcut aplicarea precedentei decizii în interesul legii, plasându-se o anumită precaritate asupra caracterului său obligatoriu.

Or, în doctrina și jurisprudența de până la acest moment s-a considerat că, în general, numai textele legale interpretabile și care au ocazionat o practică neunitară determină probleme de drept care pot face obiectul recursului în interesul legii.

Din aceste perspective s-a arătat că, în principal, în prezenta cauză se identifică un fine de inadmisibilitate al sesizării de recurs în interesul legii determinat de cauza practicii judiciare neunitare care, la nivel formal, nu se situează în planul interpretării și aplicării neunitare a unei norme juridice, ci în planul aplicării unei decizii în interesul legii precedente, prin invocarea unei aparente contrarietăți între dispozitivul și considerentele acesteia.

În al doilea rând, s-a apreciat că sesizarea de recurs în interesul legii formulată de Colegiul de conducere al Curții de Apel Ploiești pune în discuție o chestiune de lămurire a înțelesului dispozitivului și a unor părți din considerentele Deciziei nr. 40/2008 a Înaltei Curți de Casație și Justiție - Secțiunile Unite; or, atât considerentele, cât și dispozitivul Deciziei nr. 40/2008 pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție - Secțiunile Unite stabilesc suficient de precis că vechimea în muncă prevăzută de art. 14 din Legea nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare, ca vechime specială, necesară deschiderii drepturilor la pensie prevăzută de legislația în vigoare la acel moment, se ia în considerare în procedura de recalculare a acestor drepturi prevăzută de Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005, aprobată cu completări prin Legea nr. 78/2005, cu modificările și completările ulterioare, și normele metodologice aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 1.550/2004, cu modificările și completările ulterioare.

În al treilea rând, în situația în care completul competent să judece recursul în interesul legii va constata că sunt îndeplinite condițiile de admisibilitate prevăzute de art. 514 din Codul de procedură civilă, s-a apreciat că, la stabilirea punctajului mediu anual recalcultat, trebuie utilizat stagiul de cotizare de 20 de ani pentru persoanele încadrate în grupa I de muncă sau 25 de ani pentru persoanele încadrate în grupa a II-a de muncă, în temeiul art. 14 din Legea nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare.

În susținerea acestui punct de vedere s-a învederat că, sub aspectul raportului dintre vechimea prevăzută de art. 8 alin. (1) din Legea nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare, și cea prevăzută de art. 14 alin. (1) din același act normativ, vechimea prevăzută de acest din urmă text constituia o vechime specială, derogatorie de la cea instituită prin art. 8 din Legea nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare, fiind stabilită de legiuitor în considerarea activității desfășurate în grupe speciale de muncă.

Astfel, art. 8 alin. (1) din Legea nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare - legea-cadru în materia pensiilor de asigurări sociale de stat și asistență socială în perioada 1 iulie 1977-31 martie 2001, prevedea o vechime minimă în muncă necesară pentru deschiderea drepturilor de pensie pentru munca depusă și limită de vârstă de 30 de ani pentru bărbați și de 25 de ani pentru femei, precum și vârsta de pensionare de 62 de ani bărbații și 57 de ani femeile. Potrivit alin. (2) al aceluiași articol, persoanele încadrate în muncă care aveau o vechime în muncă de cel puțin 30 de ani bărbații și 25 de ani femeile erau pensionate la cererea lor și la împlinirea vârstei de 60 de ani bărbații și 57 de ani femeile.

Prin urmare, vechimea în muncă, de cel puțin 30 de ani pentru bărbați și 25 de ani pentru femei, constituia vechimea în muncă aplicabilă, cu titlu de regulă generală, pentru deschiderea dreptului la pensie pentru limită de vârstă și vechime integrală ori de câte ori printr-o normă specială cuprinsă fie în Legea nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare, fie într-un act normativ special nu se prevedea, în același scop, o vechime în muncă mai redusă, în considerarea muncii desfășurate în anumite condiții deosebite determinate de specificul locului de muncă, sectorul de activitate etc.

O astfel de vechime redusă minimă necesară pentru deschiderea la pensie pentru limită de vârstă și vechime integrală în muncă era cea prevăzută de art. 14 alin. (1) din Legea nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare, de 20 de ani lucați efectiv în locuri de muncă care, potrivit legii, se încadrau în grupa I de muncă și, respectiv, de cel puțin 25 de ani lucați efectiv în locuri de muncă care se încadrau în grupa a II-a.

Prin urmare, vechimea prevăzută de art. 14 alin. (1) din Legea nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare, ca vechime în muncă necesară deschiderii drepturilor la pensie pe baza activității desfășurate, de 20 de ani lucați efectiv în grupa I de muncă și 25 de ani lucați efectiv în grupa a II-a de muncă, reprezintă stagiul complet de cotizare utilizat la

determinarea punctajului anual, în sensul art. 2 alin. (1) și (3) din normele metodologice aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 1.550/2004, cu modificările și completările ulterioare.

Față de conținutul art. 2 alin. (4) din aceste norme metodologice, împrejurarea că această vechime nu este prevăzută într-un act normativ special, separat de legea-cadru în materia pensiilor în perioada 1 iulie 1977-31 martie 2001, nu poate constitui un argument pentru aplicarea, în procedura de recalculare, ca stagi de cotizare, a vechimii în muncă de 30 de ani prevăzute de art. 8 din Legea nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare.

Astfel, caracterul special al unei reglementări de drept poate îmbrăca fie forma unui act normativ distinct, fie a unor articole inserate într-o lege ce are valoarea unei reglementări generale, esențial fiind ca norma să reglementeze o situație de excepție de la regula generală.

Pe de altă parte, aplicarea ca stagi de cotizare a vechimii în muncă, prevăzută de art. 14 alin. (1) din Legea nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare, de 20 de ani efectiv lucrați în grupa I de muncă și 25 de ani efectiv lucrați în grupa a II-a de muncă asigură, din perspectiva scopului declarat de legiuitor, acela de a elimina inechitățile din sistemul public de pensii determinate de reglementările diferite în raport cu anul ieșirii la pensie și actul normativ sub imperiul căruia persoana asigurată s-a pensionat, egalitatea de tratament juridic în privința aceluiași categorii de persoane.

Este lipsită de relevanță împrejurarea că această vechime redusă nu era prevăzută într-un act normativ special, de vreme ce rațiunile pentru care legiuitorul a instituit o vechime minimă efectivă pentru deschiderea drepturilor la pensie pentru limită de vârstă și vechime integrală, mai redusă decât vechimea minimă prevăzută în același scop de norma cu caracter general, sunt aceleași și constau în acordarea unui beneficiu salariatului, în considerarea muncii desfășurate în locuri de muncă ce implică un grad mai ridicat de pericolozitate, uzura stării de sănătate, suprasolicitare fizică și/sau psihică, deci a unor situații obiective excepționale, deosebite față de munca prestată în condiții normale.

Dacă s-ar raționa în sens contrar și s-ar aplica, în ipotezele analizate, ca stagi de cotizare vechimea în muncă prevăzută de art. 8 din Legea nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare, pensionarii respectivi ar fi dezavantajați, întrucât suma punctajelor anuale realizate de aceștia în perioada de cotizare, determinate conform algoritmului prevăzut de art. 78 alin. (1) din Legea nr. 19/2000, cu modificările și completările ulterioare, s-ar împărți la un numitor comun mai mare, de 30 de ani, în condițiile în care diferența dintre această vechime și cea efectiv realizată în grupele superioare de muncă nu constituie perioadă contributivă.

Totodată, s-a considerat că aplicarea ca stagi de cotizare a vechimii în muncă rezultate din însumarea perioadelor prevăzute la art. 14 alin. (1) lit. a) sau b) din Legea nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare, deci a vechimii fictive stabilite de legiuitor pentru deschiderea drepturilor de pensie, iar nu a celei efectiv realizate prin munca prestată în grupele superioare de muncă, conduce la același dezavantaj, expus anterior.

Filosofia art. 14 din Legea nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare, poate fi dedusă pe calea interpretării gramaticale și sistematice a dispozițiilor alin. (1) și (2) ale acestui articol.

Astfel, potrivit art. 14 alin. (1) din Legea nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare, persoanelor care au lucrat efectiv cel puțin 20 de ani în locuri de muncă care, potrivit legii, se încadrează în grupa I de muncă sau cel puțin 25 de ani în grupa a II-a de muncă li se ia în calcul, la stabilirea pensiei, pentru fiecare an lucrat în aceste grupe, câte:

- a) un an și șase luni pentru grupa I de muncă;
- b) un an și trei luni, pentru grupa a II-a de muncă.

Scopul acordării acestui spor de grupă este explicat în cuprinsul alin. (2) al aceluiași articol, astfel:

"Pe această bază, persoanele care au lucrat în grupele I și a II-a de muncă au dreptul, la cerere, să fie pensionate, la împlinirea vârstei de:

- a) 52 ani, pentru grupa I și 57 ani, pentru grupa II, bărbații;
- b) 50 ani, pentru grupa I și 52 pentru grupa II, femeile."

Prin urmare, sporul de grupă de 6 luni pentru un an lucrat în grupa I de muncă și, respectiv, de 3 luni pentru un an lucrat în grupa a II-a avea, la acel moment, ca finalitate și justifică deschiderea dreptului de pensie pe baza unei vechimi în muncă efective mai reduse decât vechimea minimă prevăzută de art. 8 din Legea nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare, necesară deschiderii drepturilor de pensie pentru munca depusă și limită de vârstă.

Aplicând aceste constatări în algoritmul de calcul al pensiilor prevăzut de Legea nr. 19/2000, cu modificările și completările ulterioare (preluat de Legea nr. 263/2010, cu modificările și completările ulterioare), utilizat și în procedura de reevaluare a pensiilor stabilite potrivit legislației anterioare datei de 1 aprilie 2001, care presupune luarea în considerare, pentru determinarea numărătorului fracției, a veniturilor realizate de persoana asigurată, iar la numitor, stagiul de cotizare (vechimea în muncă prevăzută de legea în vigoare la data deschiderii drepturilor de pensie), se observă că prin stabilirea ca stagiul de cotizare a oricărei vechimi în muncă, alta decât cea efectiv realizată de persoana asigurată, cuantumul pensiei este diminuat.

Aceste aspecte rezultă și din preambulul Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 100/2008, în care se arată că bonusul acordat la stagiul de cotizare recunoscut de legislația în vigoare până la data de 1 aprilie 2001 nu reprezintă perioadă contributivă și că, deși operațiunea de recalculare a avut drept scop aplicarea aceluiași principii sub aspectul modalității de calcul al punctajului mediu anual, între persoanele care au desfășurat activitate în grupele I sau/și a II-a de muncă au apărut o serie de inechități în ceea ce privește cuantumul pensiilor.

Într-o jurisprudență deja unificată s-a considerat că beneficiul rezultat din recalcularea pensiei prin utilizarea ca stagiul complet de cotizare a vechimii în muncă prevăzute de art. 14 din Legea nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare, de 20 de ani pentru activitatea efectiv desfășurată în grupa I și 25 de ani pentru activitatea efectiv desfășurată în grupa a II-a de muncă nu poate fi cumulate cu beneficiul rezultat din aplicarea majorărilor de punctaj prevăzute de art. II lit. a) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 100/2008 și art. 169 alin. (1) din Legea nr. 263/2010, cu modificările și completările ulterioare, exceptările prevăzute de aceste din urmă texte legale, și anume utilizarea vechimii în muncă necesare deschiderii dreptului la pensie prevăzută de acte normative cu caracter special, fiind aplicabile pentru identitate de rațiune, și celor care, la recalcularea pensiei, au beneficiat de creștere directă a punctajului realizat prin utilizarea, ca stagiul de cotizare, a unei vechimi în muncă mai mici decât vechimea în muncă generală prevăzută de art. 8 din Legea nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare, în vigoare la data deschiderii dreptului la pensie.

Prin urmare, punctajele suplimentare prevăzute de art. II lit. a) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 100/2008 și art. 169 alin. (1) din Legea nr. 263/2010, cu modificările și completările ulterioare, pot fi acordate doar atunci când persoanele asigurate au realizat efectiv în grupele superioare de muncă un stagiul de cotizare mai mic de 20 de ani pentru grupa I sau 25 de ani pentru grupa a II-a de muncă, această soluție îndeplinind funcțiile de recompensare vizate de scopul legii.

8. Raportul asupra recursului în interesul legii

Raportul întocmit de judecătorii-raportori desemnați, conform art. 516 alin. (5) din Codul de procedură civilă, a concluzionat că, în interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 2 alin. (1), art. 4 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005 privind recalcularea pensiilor din sistemul public, provenite din fostul sistem al asigurărilor sociale de stat, aprobată cu completări prin Legea nr. 78/2005, cu modificările și completările ulterioare, coroborate cu prevederile art. 2 alin. (1) și (3) din anexa la Hotărârea Guvernului nr. 1.550/2004, cu modificările și completările ulterioare, prin care au fost aprobate Normele metodologice de evaluare a pensiilor din sistemul public, stabilite în fostul sistem al asigurărilor sociale de stat potrivit legislației anterioare datei de 1 aprilie 2001, în vederea recalculării în conformitate cu principiile Legii nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările și completările ulterioare, stagiul complet de cotizare utilizat la determinarea punctajului mediu anual pentru persoanele ale căror drepturi de pensie s-au deschis în intervalul 1 iulie 1977-31 martie 2001 este:

- 20 de ani în cazul celor care au lucrat efectiv în grupa I de muncă; și
- 25 de ani în cazul celor care au lucrat efectiv în grupa a II-a de muncă, conform art. 14 din Legea nr. 3/1977 privind pensiile de asigurări sociale de stat și asistența socială, cu modificările și completările ulterioare;
- 30 de ani (în cazul bărbaților) și 25 de ani (în cazul femeilor), pentru cei care au lucrat efectiv în grupa a III-a de muncă, potrivit art. 8 alin. (1) din Legea nr. 3/1977 privind pensiile de asigurări sociale de stat și asistența socială, cu modificările și completările ulterioare.

9. Înalta Curte de Casație și Justiție

Examinând sesizarea cu recursul în interesul legii, raportul întocmit de judecătorii-raportori și dispozițiile legale ce se solicită a fi interpretate în mod unitar, s-au reținut următoarele:

9.1. Cu privire la admisibilitatea recursului în interesul legii s-a apreciat că este îndeplinită cerința privind respectarea cerințelor de ordin formal prescrise de prevederile art. 515 din Codul de procedură civilă, date fiind anexele memoriului

de recurs în interesul legii din care rezultă că practica neunitară se identifică la nivelul mai multor curți de apel din țară, astfel cum au fost enumerate anterior, fiind ilustrată prin hotărâri judecătorești definitive (dacă litigiul s-a judecat potrivit Codului de procedură civilă adoptat prin Legea nr. 134/2010), precum și prin hotărâri judecătorești irevocabile (dacă judecata s-a desfășurat în baza dispozițiilor Codului de procedură civilă de la 1865).

Cea de-a doua cerință de admisibilitate privește obiectul recursului în interesul legii, în sensul că acesta trebuie să se circumscrie dispozițiilor art. 514 din Codul de procedură civilă, și anume să privească probleme de drept soluționate diferit de instanțele judecătorești, întrucât recursul în interesul legii nu poate fi promovat decât pentru a se asigura interpretarea și aplicarea unitară a legii, potrivit celor deja arătate la secțiunea calificarea obiectului recursului în interesul legii.

Din punctul de vedere al celei din urmă condiții de admisibilitate, astfel cum reiese din economia dispozițiilor ce reglementează acest mecanism de asigurare a practicii unitare, este necesar a se lămurii și chestiunea raportului dintre această sesizare și Decizia nr. 40/2008 dată în soluținarea unui recurs în interesul legii (eventuala identitate de obiect) și, în același timp, și cea a actualității problemei de drept cu a cărei dezlegare

Înalta Curte de Casație și Justiție este învestită prin promovarea acestui recurs în interesul legii [în condițiile în care Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005, aprobată cu completări prin Legea nr. 78/2005, cu modificările și completările ulterioare, și Hotărârea Guvernului nr. 1.550/2004, cu modificările și completările ulterioare, în prezent, sunt abrogate prin dispozițiile art. 196 lit. n) și, respectiv, lit. p) din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările și completările ulterioare].

În ceea ce privește raportul dintre prezenta sesizare și cele dezlegate prin Decizia nr. 40/2008, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție - Secțiile Unite în soluținarea unui recurs în interesul legii, se constată că nu există identitate de obiect, având în vedere că (potrivit calificării obiectului prezentei sesizări), instanța supremă, în acest dosar, a fost învestită cu interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 2 alin. (1), art. 4 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005 privind recalcularea pensiilor din sistemul public, provenite din fostul sistem al asigurărilor sociale de stat, aprobată cu completări prin Legea nr. 78/2005, cu modificările și completările ulterioare, coroborate cu prevederile art. 2 alin. (1) și (3) din anexa la Hotărârea Guvernului nr. 1.550/2004 de aprobare a Normelor metodologice de evaluare a pensiilor din sistemul public, stabilite în fostul sistem al asigurărilor sociale de stat potrivit legislației anterioare date de 1 aprilie 2001, în vederea recalculării în conformitate cu principiile Legii nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările și completările ulterioare, în timp ce, prin Decizia nr. 40/2008, pronunțată de Secțiile Unite ale Înaltei Curți de Casație și Justiție într-un recurs în interesul legii anterior, au fost interpretate dispozițiile art. 77 alin. (2) raportate la art. 43 alin. (1) și (2) din Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările și completările ulterioare, astfel cum rezultă din dispozitivul acestei decizii.

Totodată, din verificarea anexelor prezentului memoriu de recurs în interesul legii s-a constatat că instanțele învestite cu litigii ce intrau în domeniul de aplicare a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 4/2005, aprobată cu completări prin Legea nr. 78/2005, cu modificările și completările ulterioare, și, implicit, a Hotărârii Guvernului nr. 1.550/2004, cu modificările și completările ulterioare, prin care se tindea la recalcularea sau revizuirea pensiilor stabilite sub imperiul legislației anterioare (Legea nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare), fie nu au făcut aplicarea celor statuate prin Decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție nr. 40/2008, nefiind învestite cu litigii în care erau incidente dispozițiile art. 77 alin. (2) coroborate cu art. 43 alin. (1) și (2) din Legea nr. 19/2000, cu modificările și completările ulterioare - interpretate prin această decizie (ceea ce infirmă susținerea autorului sesizării în sensul că pronunțarea Deciziei Înaltei Curți de Casație și Justiție nr. 40/2008, dată în recurs în interesul legii ar fi generat practica neunitară), fie s-au raportat, în mod aleatoriu, la anumite argumente preluate din partea expozitivă a deciziei menționate, iar nu la considerentele deciziei, în spețe în care, în mod identic celei dintâi situații, nu erau incidente normele anterior interpretate.

În acest context se impune a fi făcută precizarea că autoritatea de lucru judecat ce este atașată actelor jurisdicționale privește nu numai dispozitivul, dar și considerentele pe care acesta se sprijină, conform celor statuate prin Decizia Plenumului Curții Constituționale nr. 1/1995 (cite anterior) cu referire la propriile sale decizii. Cum și deciziile pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în recurs în interesul legii, în exercitarea acestei competențe speciale, sunt acte jurisdicționale - altele decât hotărârile judecătorești pronunțate de instanțele de judecată potrivit competențelor lor de drept comun -, similare deciziilor pronunțate de Curtea Constituțională potrivit competenței sale legale, rezultă că și în privința acestora autoritatea de lucru judecat operează în mod identic.

Ca atare, autoritatea de lucru judecat atașată unei decizii pronunțate în interesul legii privește în mod necesar și prioritar dispozitivul actului jurisdicțional pronunțat în condițiile legii, în timp ce considerentele care se bucură de

autoritate de lucru judecat sunt cele care sprijină și explicitează soluția adoptată (considerente decisive), precum și cele prin care s-au dat anumite dezlegări unor chestiuni litigioase ce au legătură cu obiectul dedus judecării și care au fost dezbătute în proces (considerente decizorii); în actualul Cod de procedură civilă (în vigoare din 15 februarie 2013), acest efect al hotărârii judecătorești este consacrat ca atare prin dispozițiile art. 430 alin. (2), în timp ce, sub imperiul Codului de procedură civilă din 1865 (în vigoare la data pronunțării Deciziei Înaltei Curți de Casație și Justiție nr. 40/2008), autoritatea de lucru judecat și a considerentelor enunțate era recunoscută în cea mai mare parte a doctrinei, cât și pe cale jurisprudențială.

Autoritatea de lucru judecat nu poate fi recunoscută în mod autonom unor considerente, întrucât, în raport cu dispozitivul, acestea se află într-un raport de accesoriutate și, cu atât mai puțin, nu este posibilă atribuirea calității de considerente unor argumente redactate în expozeul deciziei în interesul legii dintre cele reținute de instanțele judecătorești în orientările jurisprudențiale divergente în adoptarea soluțiilor, neînsușite de instanța supremă în cadrul considerentelor proprii.

În consecință, problema de drept ce se cere a fi dezlegată prin prezenta sesizare nu a mai făcut obiectul unui recurs în interesul legii pronunțat anterior de Înalta Curte de Casație și Justiție, astfel încât prezentul recurs este admisibil și din acest punct de vedere.

În ce privește actualitatea problemei de drept ce formează obiectul judecării, se apreciază că aceasta este pe deplin justificată dată fiind evoluția legislativă în această materie.

Deși nu este enunțată în mod explicit în dispozițiile Codului de procedură civilă, se consideră că necesitatea analizei acestei condiții reiese din scopul intrinsec al declanșării unui recurs în interesul legii, anume de a unifica o practică judiciară ulterioară pronunțării deciziei în interesul legii prin care s-a dat o interpretare unitară unei dispoziții legale interpretate și aplicate în mod diferit de instanțele judecătorești până la momentul la care aceasta devine obligatorie (control a posteriori), concluzie ce decurge din analiza coroborată a dispozițiilor art. 517 alin. (2) și (4) din Codul de procedură civilă; altfel spus, acele dispoziții legale supuse interpretării prin recursul în interesul legii sunt susceptibile, în mod legal, de aplicare ulterioară în litigiile cu care instanțele judecătorești sunt sau vor fi învestite după pronunțarea și publicarea în Monitorul Oficial al României, Partea I, a deciziei pronunțate asupra recursului în interesul legii.

Totodată, actualitatea problemei de drept nu este infirmată nici de dispozițiile art. 518 din Codul de procedură civilă potrivit cărora: "Decizia în interesul legii își încetează aplicabilitatea la data modificării, abrogării sau constatării neconstituționalității dispoziției legale care a făcut obiectul interpretării", chiar în condițiile în care, astfel cum deja s-a arătat, Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005, aprobată cu completări prin Legea nr. 78/2005, cu modificările și completările ulterioare, a fost abrogată prin art. 196 lit. n) din Legea nr. 263/2010, cu modificările și completările ulterioare, iar Hotărârea Guvernului nr. 1.550/2004, cu modificările și completările ulterioare, prin art. 196 lit. p) din același act normativ.

Cea din urmă concluzie este susținută de împrejurarea că și după intrarea în vigoare a Legii nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările și completările ulterioare (actul normativ actual în această materie), pe rolul instanțelor judecătorești au fost deduse judecării cereri de chemare în judecată prin care se solicită soluționarea unor raporturi juridice guvernate, pe temeiul principiului *tempus regit actum*, de prevederile legale supuse interpretării prin prezentul recurs în interesul legii.

Așadar, recursul în interesul legii este admisibil, fiind îndeplinite cumulativ cerințele impuse de dispozițiile art. 515 din Codul de procedură civilă, cu referire la autorii sesizării și existența unei jurisprudențe neunitare relativ la problemele de drept ce se cer a fi dezlegate, așa cum s-a arătat anterior.

9.2. Referitor la problema de drept soluționată în mod neunitar de instanțele judecătorești, Înalta Curte de Casație și Justiție reține că, prin art. 2 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005, aprobată cu completări prin Legea nr. 78/2005, cu modificările și completările ulterioare, s-a prevăzut că procedura de recalculare se desfășoară începând cu data intrării în vigoare a prevederilor prezentei ordonanțe de urgență până la data de 1 ianuarie 2006.

Pe de altă parte, conform art. 7 alin. (3) și (4) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005, aprobată cu completări prin Legea nr. 78/2005, cu modificările și completările ulterioare, decizia prin care s-a stabilit punctajul mediu anual determinat prin recalcularea prevăzută de actul normativ și cuantumul pensiei cuvenite poate fi modificată la cerere în baza actelor doveditoare prezentate de pensionar, întocmite conform prevederilor legale, din care rezultă alte date și elemente decât cele utilizate la recalculare, referitoare la drepturi cu caracter salarial care, conform Legii nr. 19/2000, cu modificările și completările ulterioare, se au în vedere la stabilirea punctajului mediu anual sau la stagii de cotizare realizate până la data 1 aprilie 2001; pe de altă parte, în situația în care se constată erori de calcul, decizia de

pensie poate fi revizuită din oficiu, cu respectarea prevederilor Legii nr. 19/2000, cu modificările și completările ulterioare.

Art. 7 alin. (5) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005, aprobată cu completări prin Legea nr. 78/2005, cu modificările și completările ulterioare, stabilește că cererile prevăzute la alin. (3) (prin care se solicită modificarea deciziei de recalculare pe baza unor noi acte doveditoare) și pentru care Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005, aprobată cu completări prin Legea nr. 78/2005, cu modificările și completările ulterioare, nu stabilește un termen de decădere (deci care, în principiu, poate fi formulată oricând după obținerea noilor dovezi) se soluționează în termenul prevăzut de art. 86 din Legea nr. 19/2000, cu modificările și completările ulterioare (45 de zile calendaristice de la data depunerii cererii, termen care se adresează autorității competente pentru soluționarea ei - casa teritorială de pensii, conform textului invocat); în plus, art. 7 alin. (6) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005, aprobată cu completări prin Legea nr. 78/2005, cu modificările și completările ulterioare, are ca premisă cazul în care cererea prevăzută de art. 7 alin. (3) se depune chiar după 5 ani sau mai mult de la data plății drepturilor recalculate, iar, dacă cererea este admisă, se procedează în condițiile art. 169 alin. (3) din Legea nr. 19/2000, cu modificările și completările ulterioare, și anume pensia recalculează se acordă începând cu luna următoare celei în care s-a depus cererea de recalculare.

În același timp, art. 180 alin. (1) din Legea nr. 19/2000, cu modificările și completările ulterioare, a prevăzut că pensiile stabilite pe baza Legii nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare, au devenit pensii în sensul legii noi, astfel: "La data intrării în vigoare a prezentei legi, pensiile de asigurări sociale de stat, pensiile suplimentare, pensiile de asigurări sociale pentru agricultori, stabilite pe baza legislației anterioare, precum și ajutoarele sociale stabilite potrivit legislației de pensii devin pensii în înțelesul prezentei legi", iar art. 171 din Legea nr. 263/2010, cu modificările și completările ulterioare, în mod similar, a prevăzut că, "la data intrării în vigoare a prezentei legi, pensiile din sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, inclusiv categoriile de pensii prevăzute la art. 1 din Legea nr. 119/2010 privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor, devin pensii în înțelesul prezentei legi".

În consecință, dată fiind această novație legislativă, rezultă că și cei al căror drept la pensie s-a deschis sub imperiul Legii nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare, din punctul de vedere al mijloacelor procesuale de asigurare a respectării drepturilor lor pot recurge la invocarea dispozițiilor din actele normative succesive, anume art. 89 alin. (1) din Legea nr. 19/2000, cu modificările și completările ulterioare, care prevăd că, "în situația în care se constată erori în stabilirea și în plata drepturilor de pensie, se vor opera revizuirile și modificările legale, atrăgând, după caz, răspunderea celor vinovați", sau ale art. 107 alin. (1) din Legea nr. 263/2010, cu modificările și completările ulterioare, având un conținut similar: "În situația în care, ulterior stabilirii și/sau plății drepturilor de pensie, se constată diferențe între sumele stabilite și/sau plătite și cele legal cuvenite, casa teritorială de pensii, respectiv casa de pensii sectorială operează, din oficiu sau la solicitarea pensionarului, modificările ce se impun, prin decizie de revizuire."

Prin urmare, se constată că și în prezent este posibilă aplicarea dispozițiilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 4/2005, aprobată cu completări prin Legea nr. 78/2005, cu modificările și completările ulterioare, în procesele declanșate în condițiile arătate, chiar dacă acest act normativ este abrogat, întrucât evaluarea în vederea recalculării și recalcularea pensiilor din sistemul public, provenite din fostul sistem al asigurărilor sociale de stat stabilite în baza legislației în vigoare anterior datei de 1 aprilie 2001 (așadar, în baza Legii nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare), în mod necesar trebuie a fi realizată în baza Hotărârii Guvernului nr. 1.550/2004, cu modificările și completările ulterioare, și Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 4/2005, aprobată cu completări prin Legea nr. 78/2005, cu modificările și completările ulterioare, întrucât raportul juridic de drept material este guvernat de aceste norme.

Aceste acte normative, aplicabile efectelor viitoare ale deciziilor de pensionare emise sub imperiul Legii nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare, și aflate în plată la momentul adoptării lor, au valoare de acte normative tranzitorii, astfel încât și pensiilor stabilite sub legea veche să le poată fi aplicate, pentru efectele lor viitoare, dispozițiile legii noi, date fiind prevederile art. 180 alin. (1) din Legea nr. 19/2000, cu modificările și completările ulterioare (și, consecutiv, art. 171 din Legea nr. 263/2010, cu modificările și completările ulterioare), cu atât mai mult cu cât legile ulterioare operează cu alte noțiuni și categorii juridice pentru stabilirea dreptului la pensie și care, în mod evident, nu au un corespondent în prevederile legii vechi: stagiul de cotizare - minim, complet și total; punctaj lunar, punctaj anual, punctaj mediu anual, punct de pensie, valoarea punctului de pensie - stabilit prin legea bugetului asigurărilor de stat etc.

În sensul anterior menționat sunt și dispozițiile art. 1 alin. (1) și (2) din anexa la Hotărârea Guvernului nr. 1.550/2004, cu modificările și completările ulterioare, prin care s-au aprobat Normele metodologice de evaluare a pensiilor din sistemul public, stabilite în fostul sistem al asigurărilor sociale de stat potrivit legislației anterioare datei de 1 aprilie 2001, în vederea recalculării în conformitate cu principiile Legii nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de

asigurări sociale, cu modificările și completările ulterioare:

"(1) Evaluarea pensiilor din sistemul public, stabilite în fostul sistem al asigurărilor sociale de stat potrivit legislației anterioare datei de 1 aprilie 2001, se efectuează pe baza prevederilor Legii nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările și completările ulterioare.

(2) Prezentele norme metodologice reglementează modalitățile de rezolvare unitară a problemelor care apar ca urmare a unor interpretări diferite ale prevederilor legale, generate de evoluția în timp a legislației de pensii."

Așadar, rațiunea adoptării acestor acte normative, pe lângă scopul general de reformare a sistemului de pensii (la nivel de politică statală) și respectarea principiului înscris în preambulul Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 4/2005, aprobată cu completări prin Legea nr. 78/2005, cu modificările și completările ulterioare, "la condiții egale de pensionare, pensii egale, indiferent de anul ieșirii la pensie", în concret, a privit fie stabilirea unor echivalențe legale între condițiile pe baza cărora, în temeiul Legii nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare, se dobândește dreptul la pensie și cele din legea nouă (în măsura în care acestea sunt comune (vechime în muncă, vârstă de pensionare etc.), fie asimilarea unor noțiuni din legea veche cu cele din legile succesive.

În cea din urmă categorie, cu titlu exemplificativ, pot fi menționate dispozițiile art. 2 alin. (1) din anexa la Hotărârea Guvernului nr. 1.550/2004, cu modificările și completările ulterioare, care asimilează vechimea integrală în muncă prevăzută de legislația în vigoare la data deschiderii dreptului la pensie cu noțiunea de stagiul complet de cotizare, în termenii de referință ai Legii nr. 19/2000, cu modificările și completările ulterioare; de asemenea, art. 2 alin. (2) din Legea nr. 226/2006 privind încadrarea unor locuri de muncă în condiții speciale asimilează stagiului de cotizare în condiții speciale perioadele de timp anterioare intrării în vigoare a Legii nr. 19/2000, cu modificările și completările ulterioare, în care asigurații și-au desfășurat activitatea, pe durata programului normal de lucru din luna respectivă, în locurile de muncă încadrate conform legislației anterioare în grupa I de muncă și care, potrivit prezentei legi, sunt încadrate în condiții speciale [conform art. 20 alin. (1) din Legea nr. 19/2000, cu modificările și completările ulterioare]; Legea nr. 226/2006 a fost adoptată în aplicarea dispozițiilor art. 20 alin. (2) din Legea nr. 19/2000, cu modificările și completările ulterioare, așadar, în domeniul de aplicare a legii ulterioare și, pentru acest motiv, cu incidență pentru cei al căror drept la pensie s-a deschis sub imperiul noii legi (după data de 1 aprilie 2001), dar care, până la intrarea în vigoare a acesteia, au desfășurat activitatea în locuri de muncă încadrate conform legislației anterioare - Legea nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare - în grupa I de muncă.

Totodată, recalcularea prevăzută de art. 1 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005, aprobată cu completări prin Legea nr. 78/2005, cu modificările și completările ulterioare, a impus determinarea punctajului mediu anual (și a cuantumului fiecărei pensii) cu respectarea prevederilor Legii nr. 19/2000, cu modificările și completările ulterioare, precum și ale ordonanței de urgență anterior menționate, noțiunea de punctaj mediu anual neavând un corespondent conceptual în legislația anterioară, întrucât sub imperiul Legii nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare, algoritmul de stabilire a dreptului la pensie de asigurări sociale privea, în esență, raportarea doar la noțiunile legale de vechime în muncă, retribuție tarifară, grupe de muncă și vârsta legală de pensionare [art. 1 alin. (2) și (3), art. 2 alin. (1) din lege].

Or, pentru determinarea punctajului mediu anual potrivit Legii nr. 19/2000, cu modificările și completările ulterioare, era necesară utilizarea parametrului legal de stagiul complet de cotizare, noțiune, de asemenea, fără un echivalent în Legea nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare, și asimilată de art. 2 alin. (1) din anexa la Hotărârea Guvernului nr. 1.550/2004, cu modificările și completările ulterioare, cu vechimea integrală în muncă prevăzută de legislația în vigoare la data deschiderii dreptului la pensie (proprie și Legii nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare); în același sens sunt și prevederile art. 160 alin. (1) din Legea nr. 19/2000, cu modificările și completările ulterioare, potrivit cărora vechimea în muncă recunoscută pentru stabilirea pensiilor până la intrarea în vigoare a prezentei legi constituie stagiul de cotizare.

Dacă, în privința mijloacelor procesuale, dispozițiile legii noi sunt pe deplin aplicabile, în ce privește raportul de drept substanțial (stabilirea dreptului la pensie), acesta este guvernat de legea sub imperiul căreia dreptul s-a născut.

Astfel, aplicarea principiului fundamental de drept *tempus regit actum* presupune că dreptul la pensie de asigurări sociale de stat se stabilește față de condițiile prevăzute de actul normativ în vigoare la data deschiderii dreptului la pensie, aspect confirmat de jurisprudența instanțelor naționale, de jurisprudența Curții Constituționale, precum și de jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului; în consecință, ca regulă (excepția fiind actele normative speciale), condițiile înscrierii la dreptul la pensie pentru cei al căror drept s-a deschis în intervalul 1 iulie 1977-31 martie 2001 sunt cele prevăzute de legea în vigoare la data pensionării, anume Legea nr. 3/1977, cu modificările și completările

ulterioare, cei pensionați după intrarea în vigoare a Legii nr. 19/2000, cu modificările și completările ulterioare, dobândesc dreptul la pensie în condițiile prevăzute de Legea nr. 19/2000, cu modificările și completările ulterioare (situație valabilă pentru intervalul 1 aprilie 2001-31 decembrie 2010), în timp ce după intrarea în vigoare a Legii nr. 263/2010, cu modificările și completările ulterioare (1 ianuarie 2011), se vor supune condițiilor prevăzute de cel din urmă act normativ.

Cu deplina respectare a acestui principiu, în procesul de reformare a sistemului de pensii, cu referire la adoptarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 4/2005, aprobată cu completări prin Legea nr. 78/2005, cu modificările și completările ulterioare, legiuitorul a prevăzut în mod explicit:

"Determinarea punctajului mediu anual și a cuantumului fiecărei pensii se face pe baza datelor, elementelor și informațiilor din documentațiile de pensie aflate în păstrarea caselor teritoriale de pensii, cu respectarea prevederilor Hotărârii Guvernului nr. 1.550/2004 privind efectuarea operațiunilor de evaluare în vederea recalculării pensiilor din sistemul public, stabilite în fostul sistem al asigurărilor sociale de stat potrivit legislației anterioare datei de 1 aprilie 2001, în conformitate cu principiile Legii nr. 19/2000."

În consecință, documentația și condițiile legale avute în vedere la data deschiderii dreptului la pensie de legislația anterioară (în principal, Legea nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare, ce interesează din perspectiva obiectului judecății în prezentul recurs în interesul legii), în mod necesar erau valorificate în procedura de evaluare și recalculare, documentație ce putea fi completată în condițiile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 4/2005, aprobată cu completări prin Legea nr. 78/2005, cu modificările și completările ulterioare.

Astfel cum deja s-a arătat, calificarea angajaților pentru deschiderea dreptului la pensie integrală pentru munca depusă și limita de vârstă în sistemul Legii nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare, presupunea verificarea cumulativă a condițiilor prevăzute de lege, și anume: vechimea în muncă, retribuirea tarifară, grupa de muncă și vârsta legală de pensionare.

Art. 8 alin. (1) din Legea nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare, prevedea regula în materie în sensul că:

"(1) Personalul muncitor, care are o vechime în muncă de minimum 30 ani bărbații și 25 ani femeile, are dreptul la pensie pentru munca depusă și limita de vârstă, la împlinirea vârstei de 62 ani bărbații și 57 ani femeile."

Totodată, art. 9 alin. (1) din lege dispunea astfel:

"(1) Vechimea în muncă ce se ia în considerare la stabilirea pensiilor pentru munca depusă este timpul cât o persoană a fost încadrată în baza unui contract de muncă."

Pe de altă parte, art. 11 alin. (1) și (2) din lege prevedeau:

"(1) Pensia integrală pentru munca depusă și limita de vârstă se determină în procente din retribuirea tarifară, diferențiate pe tranșe de retribuții și grupe de muncă, stabilite potrivit legii.

(2) Procentele corespunzătoare grupelor I și II de muncă se aplică persoanelor care au lucrat efectiv în aceste grupe cel puțin 20 ani în grupa I sau 25 ani în grupa II de muncă; dacă au lucrat mai puțin, la procentele corespunzătoare grupei III se acordă un spor proporțional cu timpul efectiv lucrat în grupele I și II."

În plus, art. 14 alin. (1) din Legea nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare, dispunea astfel:

"(1) Persoanelor care au lucrat efectiv cel puțin 20 ani în locuri care, potrivit legii, se încadrează în grupa I de muncă sau cel puțin 25 ani în grupa II de muncă, la stabilirea pensiei li se ia în calcul, pentru fiecare an lucrat în aceste grupe câte:

a) un an și șase luni pentru grupa I de muncă;

b) un an și trei luni pentru grupa II de muncă."

Or, din coroborarea dispozițiilor art. 9, art. 11 alin. (1) și ale art. 14 alin. (1) din lege rezultă că cei care au lucrat efectiv 20 de ani în grupa I de muncă ori 25 de ani în grupa a II-a de muncă, dacă îndeplineau și condiția vârstei legale de pensionare [cu aplicarea și a dispozițiilor art. 14 alin. (2) și (3)], se calificau pentru pensie integrală pentru munca depusă și limită de vârstă.

Ca atare, în cazul acestora, vechimea integrală în muncă pentru a li se deschide dreptul la pensie integrală pentru munca depusă și limită de vârstă era vechimea efectivă de 20 de ani (pentru cei care au lucrat această perioadă în

grupa I de muncă) și, respectiv, de 25 de ani (pentru cei care au lucrat în tot acest interval în grupa a II-a de muncă), prin urmare, vechimea prevăzută de lege ca perioadă lucrată efectiv în aceste grupe superioare de muncă, iar nu suma dintre această vechime în muncă și sporul fictiv acordat de lege, pe baze obiective și rezonabile, prin dispozițiile art. 14 alin. (1) din Legea nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare.

Pentru valorificarea acestui stagiul fictiv (perioadă necontributivă) a fost adoptat un alt act normativ reparatoriu, Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 100/2008, aprobată prin Legea nr. 154/2009, care, prin art. I a completat dispozițiile Legii nr. 19/2000, cu modificările și completările ulterioare, prin introducerea art. 78², text care prevedea acordarea unui număr suplimentar de puncte, cuantificate în mod expres, pentru fiecare an/lună de spor realizat în grupele I și a II-a de muncă, între beneficiarii aceste norme fiind desemnați și cei cărora li s-au recalculat drepturile de pensie conform Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 4/2005, aprobată cu completări prin Legea nr. 78/2005, cu modificările și completările ulterioare, cu excepția celor în cazul cărora, pentru determinarea punctajului mediu anual, s-a utilizat vechimea în muncă necesară deschiderii dreptului la pensie prevăzută de acte normative cu caracter special.

Cu referire la același aspect, ulterior au mai fost adoptate Legea nr. 218/2008 pentru modificarea și completarea Legii nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, și Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 209/2008 pentru modificarea Legii nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, aprobată prin Legea nr. 155/2009, cu modificările ulterioare.

Sucesiunea acestor acte normative este redată în Decizia nr. 119/2012, în care, Curtea Constituțională, efectuând un control de constituționalitate a dispozițiilor art. II din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 100/2008, aprobată prin Legea nr. 154/2009, și ale art. I pct. 3 și art. III din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 209/2008, aprobată prin Legea nr. 155/2009, cu modificările ulterioare, a reținut următoarele:

"Dispozițiile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 100/2008 au instituit o reglementare cu caracter reparatoriu pentru persoanele care au desfășurat activitatea în fostele grupe I sau II de muncă. Ulterior, prin Legea nr. 218/2008 (...) a fost instituită o reglementare având un scop similar, care nu a abrogat însă dispozițiile vizând aceeași materie ale Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 100/2008. În vederea evitării eventualelor disfuncționalități ce puteau apărea din aplicarea simultană a două acte normative cu conținut similar, Guvernul a emis Ordonanța de urgență nr. 209/2008, care a preluat reglementarea celor două acte normative anterioare."

Referitor la acordarea unui tratament diferențiat prin legislația de asigurări sociale în beneficiul celor care au lucrat în aceste condiții speciale de muncă (aplicabil, pentru identitate de rațiune, și în privința celor care, sub imperiul legislației anterioare, au lucrat în grupele superioare de muncă), Curtea Constituțională a reținut, prin considerentele Deciziei nr. 1.126/2008, că "situația obiectiv diferită care diferențiază tratamentul juridic aplicabil asiguraților constă în perioada cât aceștia au cotizat lucrând în condiții speciale, expunându-se prin urmare unor condiții suplimentare de risc și solicitare. Așadar, o perioadă considerabil mai lungă de muncă în aceste condiții justifică un tratament juridic mai favorabil, sub aspectul acordării dreptului la pensie, al celor care au contribuit în aceste condiții, în raport cu cei care au lucrat astfel pentru perioade mai scurte și care beneficiază totuși de o reducere a vârstelor de pensionare".

Totodată, se constată că art. 3 alin. (1) din Legea nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare, stabilea:

"(1) Dreptul la pensia de asigurări sociale este recunoscut tuturor cetățenilor țării care au desfășurat o activitate permanentă pe baza unui contract de muncă și pentru care unitățile socialiste au depus contribuția prevăzută de lege, la fondul de asigurări sociale de stat."

Din interpretarea acestui text rezultă că, pentru toată durata în care un cetățean a desfășurat o activitate permanentă pe baza unui contract de muncă [perioadă care, în condițiile art. 9 alin. (1) din lege, constituie vechime în muncă], angajatorul a avut obligația de a achita contribuția prevăzută de lege la fondul de asigurări sociale de stat, întrucât doar în aceste condiții dreptul la pensia de asigurări sociale era recunoscut angajatului.

Ca atare, deși principiul contributivității nu era prevăzut în mod expres în conținutul Legii nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare, astfel cum era enunțat de art. 2 lit. e) din Legea nr. 19/2000, cu modificările și completările ulterioare, sau, ca în prezent, în art. 2 lit. c) din Legea nr. 263/2010, cu modificările și completările ulterioare, se constată că acesta avea o consacrare în conținutul legii, sub forma obligației imperative de a se achita contribuția la fondul asigurărilor sociale de stat.

În aceste condiții apare pe deplin justificată dispoziția din art. 2 alin. (1) din anexa la Hotărârea Guvernului nr. 1.550/2004, cu modificările și completările ulterioare, de a se considera că "stagiul complet de cotizare utilizat la determinarea punctajului mediu anual reprezintă vechimea integrală în muncă prevăzută de legislația în vigoare la data

deschiderii dreptului la pensia de care persoana beneficiază sau care i se cuvine la data începerii operațiunilor de evaluare", întrucât, în toată perioada în care un angajat a desfășurat o activitate permanentă pe baza unui contract de muncă [perioadă ce constituie vechimea sa în muncă, potrivit art. 9 alin. (1) din Legea nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare], a fost achitată contribuția la fondul asigurărilor sociale de stat.

De altfel, această interpretare corespunde și definiției legale a stagiului de cotizare din art. 8 alin. (1) din Legea nr. 19/2000, cu modificările și completările ulterioare: "Constituie stagiul de cotizare perioadele în care persoanele au plătit contribuții de asigurări sociale în sistemul public din România, precum și în alte țări, în condițiile stabilite prin acordurile sau convențiile internaționale la care România este parte", iar Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005, aprobată cu completări prin Legea nr. 78/2005, cu modificările și completările ulterioare, precedată de Hotărârea Guvernului nr. 1.550/2004, cu modificările și completările ulterioare, a fost adoptată tocmai pentru a se asigura adecvarea dispozițiilor legislației anterioare la prevederile Legii nr. 19/2000, cu modificările și completările ulterioare.

Art. 2 alin. (3) din Normele metodologice aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 1.550/2004, cu modificările și completările ulterioare, prevede că "Pentru persoanele ale căror drepturi de pensie s-au deschis în intervalul 1 iulie 1977-31 martie 2001, stagiul complet de cotizare utilizat la determinarea punctajului mediu anual va fi cel reglementat de Legea nr. 3/1977."

Cu alte cuvinte, stagiul complet de cotizare va fi reprezentat de vechimea integrală în muncă prevăzută de Legea nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare, pentru recunoașterea dreptului la pensie integrală pentru munca depusă și limită de vârstă, vechime prevăzută în mod diferențiat de lege, în funcție de grupa de muncă în care acea persoană a lucrat efectiv.

În consecință, pentru cei al căror drept la pensie a fost stabilit în perioada 1 iulie 1977-31 martie 2001 și care au lucrat efectiv 20 de ani în grupa I de muncă ori 25 de ani în grupa a II-a de muncă rezultă că stagiul complet de cotizare coincide cu vechimea integrală în muncă prevăzută de art. 14, vechime la împlinirea căreia (cumulată cu condiția vârstei legale de pensionare, derogatorie și aceasta) aveau vocația înscrierii la pensia integrală pentru munca depusă și limita de vârstă.

Doar în cazul persoanelor ale căror drepturi la pensie au fost stabilite în același interval și care au lucrat în grupa a III-a de muncă stagiul complet de cotizare este de 30 de ani în cazul bărbaților și de 25 de ani în cazul femeilor, prin luarea în considerare a dispozițiilor art. 8 alin. (1) din Legea nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare, care consacră vechimea integrală în muncă de drept comun.

Dispozițiile art. 14 din același act normativ sunt dispoziții de excepție de la regulă, așadar aplicabile în mod prioritar în interpretarea coroborată a art. 2 alin. (1) și (3) din anexa la Hotărârea Guvernului nr. 1.550/2004, cu modificările și completările ulterioare, menite a asigura un regim juridic mai favorabil, pentru motive de ordin obiectiv și rezonabil, celor care au lucrat în grupele superioare de muncă, grupa I și grupa a II-a de muncă, în sistemul Legii nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare.

În concluzie, în interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 2 alin. (1), art. 4 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005, aprobată cu completări prin Legea nr. 78/2005, cu modificările și completările ulterioare, privind recalcularea pensiilor din sistemul public, provenite din fostul sistem al asigurărilor sociale de stat, coroborate cu prevederile art. 2 alin. (1) și (3) din anexa la Hotărârea Guvernului nr. 1.550/2004, cu modificările și completările ulterioare, prin care au fost aprobate Normele metodologice de evaluare a pensiilor din sistemul public, stabilite în fostul sistem al asigurărilor sociale de stat potrivit legislației anterioare date de 1 aprilie 2001, în vederea recalculării în conformitate cu principiile Legii nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările și completările ulterioare, stagiul complet de cotizare utilizat la determinarea punctajului mediu anual pentru persoanele ale căror drepturi de pensie s-au deschis în intervalul 1 iulie 1977-31 martie 2001 este:

- 20 de ani în cazul celor care au lucrat efectiv în grupa I de muncă; și
- 25 de ani în cazul celor care au lucrat efectiv în grupa a II-a de muncă, conform art. 14 din Legea nr. 3/1977 privind pensiile de asigurări sociale de stat și asistența socială, cu modificările și completările ulterioare;
- 30 de ani (în cazul bărbaților) și 25 de ani (în cazul femeilor), pentru cei care au lucrat efectiv în grupa a III-a de muncă, potrivit art. 8 alin. (1) din Legea nr. 3/1977 privind pensiile de asigurări sociale de stat și asistența socială, cu modificările și completările ulterioare.

Pentru considerentele arătate, în temeiul art. 517 cu referire la art. 514 din Codul de procedură civilă,

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

În numele legii

D E C I D E:

Admite recursul în interesul legii formulat de Colegiul de conducere al Curții de Apel Ploiești.

Stabilește că, în interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 2 alin. (1), art. 4 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005 privind recalcularea pensiilor din sistemul public, provenite din fostul sistem al asigurărilor sociale de stat, aprobată cu completări prin Legea nr. 78/2005, cu modificările și completările ulterioare, coroborate cu prevederile art. 2 alin. (1) și (3) din anexa la Hotărârea Guvernului nr. 1.550/2004 de aprobare a Normelor metodologice de evaluare a pensiilor din sistemul public, stabilite în fostul sistem al asigurărilor sociale de stat potrivit legislației anterioare datei de 1 aprilie 2001, în vederea recalculării în conformitate cu principiile Legii nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările și completările ulterioare, stagiul complet de cotizare utilizat la determinarea punctajului mediu anual pentru persoanele ale căror drepturi de pensie s-au deschis în intervalul 1 iulie 1977-31 martie 2001 este:

- 20 de ani în cazul celor care au lucrat efectiv în grupa I de muncă; și
- 25 de ani în cazul celor care au lucrat efectiv în grupa a II-a de muncă, conform art. 14 din Legea nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare;
- 30 de ani (în cazul bărbaților) și 25 de ani (în cazul femeilor), pentru cei care au lucrat efectiv în grupa a III-a de muncă, potrivit art. 8 alin. (1) din Legea nr. 3/1977, cu modificările și completările ulterioare.

Obligatorie, potrivit art. 517 alin. (4) din Codul de procedură civilă.

Pronunțată în ședință publică, astăzi, 25 mai 2015.

VICEPREȘEDINTELE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
IULIA CRISTINA TARCEA

Magistrat-asistent,
Ileana Peligrad